

# KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, csütörtök, április 15

## Tizedik évfolyam.

### A KIKNEK SEMMI SEM TETSZIK.

A románok ismét konferenciáznak, ismét akadt valami veszedelem, a mi élet-érdekeiket fenyegeti. Br. Kemény Gábor miniszternek az erdélyrészi birtokrendezésre vonatkozó törvényjavaslatát egyhangú helyesléssel és örömmel fogadta kivétel nélkül mindenik politikai párt, s már azt hitte volna az ember, hogy létezhetik törvényjavaslat, mely általános megelégedésre, ellenmondás nélkül születik a világra, de nem azért vannak románok és román ügyvédek, a kik a tagosítás kereszttilvitelére ellen a régi román urbéreseket képviselve hosszadalmas pöröket folytatnak, hogy most oppositio nélkül engedjenek keresztül sikamlani egy olyan törvényjavaslatot, a mely évtizedeken át kigyózdó borzalmas, de jövedelmes pörök helyett a lehető leggyorsabb sommás úton akarja keresztülvinni a birtokrendezésnek nagy közgazdasági reformját.

Összegyűltek tehát N.-Szebennek minden honfiai nemes törekvést buzgósággal felkaroló ódon városában, még pedig a román irodalmi társulat helyiségében egy politikai kérdés tárgyalására.

A gyűlésről a következő tudósítás fekszik előtűnik.

„F. hó 11-ikén tartották a román jogászok az „Associatiunea transilvana“ című irodalmi társulat helyiségében gyűlésüket. Mintegy huszonegyen jelentek meg, s a tanácskozás tárgyát az 1880. márczius elején benyújtott törvényjavaslat képezte az erdélyrészi urbéri viszonyok rendezéséről. A N.-Szebenben lakó román jogászok közül részt vettek Dr. Ratin és Moldován Tordáról, Dr. Tineu Szász-Sebesről, Lengel, Puskári, Sorocseu és Demian Brassából, Román és Duvlea Fogarashól, Coroian Kolozsvárról, N. Barb és Patitia Gyulafejérvárról, Filip Abrudbányáról, T. Barb Szász Régenből és Csató Balázsfalváról, s meglehetősen száma közönség a helyből és vidékről.

A gyűlés szervezkedése előtt Dr. Rác ragadja meg a szót és tudatja, hogy a márczius 28-ikán Kolozsvárra megtartott előértekezlet azon határozatot hozta, hogy az erdélyi urbéri viszonyok rendezéséről szóló új törvényjavaslat ellen egy emlékirat dolgoztassék ki és az a román jogászokból N.-Szebenbe egybehívandó gyűlés előterjesztessék végleges határozathozatal végett. Az előértekezletből kiküldött három tagu bizottság román és magyar nyelven egy munkálattal dolgozván ki, ez képezi a mai értekezlet tárgyat.

Erre Bologa udvari tanácsos elnöké, Kozma és Coroian jegyzőkké választattak, s a tárgyalás kezdetét vette.

Puskáriu javaslata felett hosszan tartó vita fejlődött ki, melynek az lett a vége, hogy az

## A KELET TÁRCZÁJA.

### A szép harisnyakötő.

Beazsély.

Ita:

De Genouillae H. Gourdon.

III.

(Folytatás.)

Elképzelhető, hogy azon este a párisi és choisy-i termekben nem volt másról szó, mint a Bruguin márkijúbb hóstettéről, ki mint bármely közönséges futár, vagy udvari inas, elmegy a sátorban ülő varrónővel varratni meg kiszakadt harisnyáját.

Az est folyamában a márkijútsen gyanítva, megjelent a királyi palotában, s mosolyogva közeledett a királyhoz.

— Uram, szólott hozzá haragosan XV. Lajos, megtiltom önnek, hogy egy év lefolyta előtt ismét megjelenjék színem előtt.

— Sire, próbált félénken mentegődni a szerencsétlen márkijútsen, mi által vontam magamra felséged nem tetszését?

— Megsértette azon rendjel méltóságát, melyet visel, és hogy megbüntessem őnt szégyenteljes fukarságáért, ezen elrendelem, hogy tizezer lírát fog ön fizetni azon harisnyafoltozónak, ki szerencsés volt az ön számára az utzsán dolgozni. És ha két nap alatt nem lesz teljesítve e parancsom, ön a bastille-ba fog

emlékiratot nem fogadták el, hanem egy kilen-szes bizottság küldetett ki, mely a másnap 3 órákor tartandó gyűlésre javaslatot tegyen. A bizottság tagjaivá Dr. Rác, Kozma, Barb N. Román, Patitia, Coroian, Filip, Csató és Trombitás választattak meg.

Este a gyűlés összes tagjai Román Miron metropolita asztalához voltak hivatalosak, a hol komoly és humoros természetű köszöntőkben nem volt hiány.

Eddig a tudósítás a gyűlésről, mely csak előkészület a nagyobb actióra, de melyből anynyi mégis kiviláglik, hogy az üsszegyűlt ügyvédek csupán abban értettek egyet, hogy a tagosítási törvényjavaslat ellen opponálni kell, de azon kérdés felett, hogy miben, mi módon, nem értették meg egymást.

Mielőtt az emlékirat kezeink között volna, természetesen mi sem szólhatunk hozzá; meg lehet, találtak ki méltányos kifogásokat, s akkor mi leszünk az első, a kik a román jogászokat támogatják. Annait azonban a nélkül is tudunk, hogy a román népnek általában az egész tagosítás nincsen nyére, s ezt tekintve, már alapján elternek nézeteink.

A jelenleg fennálló földmívelési rendszer szerint a legtöbb helyen a románoknak, vagy mondjuk, a volt urbéreseknek olyan jó dolguk van, melyhez hasonló paradiisomi állapotot a kisbirtokosok és birtoktalanok részére hiában keresnénk a világ összes civilisált államai között. Ma jó formán nincsen a földben különbség az enyém és tied között, s a communismusnak egyik szelidebb kiadása van nálunk érvényben. Az egész határnak ugyanis egy harmada, némely helyt fele, a legel-tetés tekintetében állandólag közös birtok, hol kiki tetszése szerinti számban tartja és neveli a háziállatokat, s a ki nem tudna megélni földje után, megél a juhtenyésztésből a más birtokán. Ilyen ingyen élet sehol sincs, s azon legkevésbé sem csodálkozunk, ha a románoknak zokon esik megvárni tőle.

De a jogásznak, ha román is, nem volna szabad mellékteltekinteteknek áldozni fel a jognak igaz és meghamisítatlan eszméjét, mely Romániában úgy, mint Magyarországon, egyenlően örök és igaz. Azért, mert fonák és megoldatlan állapotban levő közgazdasági viszonyok meg nem érdemelt és jogosnak soha nem tekintett előnyökben részesítették a román nemzetiség egy részét, ebből a józan ész, s minden nemzet gyakorlatával szemben kiváltságot faragni semmiféle conferenciának sem lehet, jogászbereknek pedig egyáltalán nem szabad.

A mit a birtokrendezési törvényjavaslat az országnak ad, ép úgy javára

vándorolni, s ott aztán elmélkedhetik az oly emberek kötelességéről, kik az önéhez hasonló kintintetésben részesültek.

S ezzel a király büszke kézmozdulattal távozást intett a márkijútsen, ki a királyi teremben tolongó nemes urak gúnyos megjegyzései keresztütléének kitéve haladt az ajtó felé.

A kaland hire csakhamar elterjedt mindenfelé.

Annait beszéltek róla, hogy végre meghallotta Gilbert a de la Chatoiguéri jószágigazgatójától, kinek szerencsés volt fodrása lehetni; Timoleon, ki előtt kapitánya Monthoisier gróf beszélt el, s Mentinac lovag pedig a Major-utszabeli játéktarlangban hallotta említett. A két első keblében azonnal újra éledni is kezdett a szép Nanette, vagyis hozományára iránt, ki alvófelében levő heves szerelmé s az utóbbi pedig fontolgatás után azon meggyőződésre jutott, hogy a kis varrónő tizezer lírájával könnyű volna neki áthajózni Angliába s ott jobban felhasználhatná apró tehetségeit, melyeknek a francia rendőrség kezd kissé szűk határokat szabni. Mindhármán siettek tehát azonnal megtenni házassági ajánlataikat, remélve, hogy sikerül fellépniük, mielőtt Nanette-nek tudomására jönné a reá néző csodaként égből alapított szerencse. Olvasóink már tudják, mennyire meglepte őt e három házassági ajánlat, ki mit sem tudott az udvarnál történetekről; azt

szolgál a románoknak, mint bármely más nemzetiségnek. Ajogás urak csak örvendhetnek rajta, ha a román nép valamiképpen nagyobb szorgalomra, földjének okseribb művelésére, s ha másként nem lehet bizonyos iparágak fizésére lesz szorítva. Szóval, ha saját emberségéből és nem más birtokán tartja fenn magát. Egy nemzet sem kell féltetni az éhanakástól, ellenkezőleg áldja sorsát mindenik, ha olyan viszonyok között él, a hol verejtékes munkával kell megvásárolni a kenyeret, mert csak ez egyetlen alapja az előhaladásnak. Lám az ugynevezett „havasi mokány“ a sziklahátán is megél, ahol csak zab és fenyő terem, de ha a föld nem hozza be a mindennapit, esőbröket és kártyust gyárt, iparossá lesz kényszerítésből s önállólág értéket termel. Nem lesz abban kára a román nemzetiségnek, ha az iparosok elszaporodnak közöttük s általában a román nép szorgalmasabb és szemesebb lesz.

A védőtörvény némely határozatainak módosítását célzó törvényjavaslat szövege a Felsőházi elnöke alatt tegnapielőtt Bécsben tartott közös miniszteri értekezleten végleg megállapított. E törvényjavaslat legfontosabb határozománya a védőtörvény azon módosítása, mely-nél fogva jövőben minden sorozás alá kerülő hadköteles, ide érve az egy-évi önkéntes szolgáltra jogosultakat is, sorshúzásra köteles állani, úgy, hogy ezután a honvédség is birni fogja az egy éves önkéntesek intelligens elemét.

### A NÉMET.

I.

A budapesti német színház ügye, a mint mondani szokták „sok port vert fel a sajtóban.“ A német lapok halátlansággal vádolták a magyart; a magyarok pedig keserűen írtak vissza a németek részéről nyilvánuló minden atyáskodást. A vita tehát mindkét részről hevesen folyt, és foly még ma is; s ennek tulajdonítható, hogy a helyes szempontot mindkét fél eltéveszti szemé elől. A mi lapjainkban kivált egy idő óta gyakran fölmerül az a kérdés, hogy vajjon miképpen szakíthatnánk a német befolyással és kultúrával? Miképpen vonhatnók ki magunkat a német „civilisatio“ nyomasztó hatása alól, mely termékeivel eláraszt, s akaratlanul is hódolni kénytelenít? ... A kérdés mindenestre nagyfotosságu; s annál nagyobb, mivel úgy hisszük, hogy sajtonkban mind ezideig helytelen kiindulási pontból tárgyaltattott. Felhevülés és ellenszenv vezette hírlapírónkat, mi-helyt e kérdéssről írtak; s így cikkekük is inkább csak egy-egy felhevült perec szüleményei, hogysom komoly megfontolás és helyes megfigyelés eredményei. Legalább minket erre a meggyőző-désre vezettek L e h e l cikkei, melyek a „Magy.

is el fogjuk mondani, hogy mi követke-zett azokból s mi lett a vége az egésznek.

### IV.

Nanette-et a Mentinac lovag társaságában hagytuk volt el, a mint együtt ültek a kocsiában.

A jármű a „Kék paizs“-hoz címzett vendéglő elé szállította őket, hova mindketten beléptek estelizni; de a kis foltozón azt kívánta, hogy a közbéldőben foglaljanak helyet s a lovag kénytelen volt beleegyezni s oda vezetni őt. És alig kezdtek el falatozni a számokra felhordott étkekből, miatt mindkét fél arra számított, hogy evés közben igyekezni fog társával jobban megismerkedni; a szomszéd asztalhoz két fiatal ember ült le, s míg vártak a számukra felhozandó étkekre, élénk beszélgetésbe elegyedtek. Társalgásuk első szavainál Nanette füleit kezdte hegyezni Bognoun márkijól beszélték s azon tizezer líráról, melybe került fog neki selyem harisnyája befolttoztatása. Ez egyszerre világot gyújtott a harisnyafoltozón agyában, azonnal meg lett fejte előtte a harmas házassági ajánlat rejtélye.

— Lovag úr, — szólította meg egyszerű asztaltársát, ki hasztalan igyekezett hangos beszédével megakadályozni, hogy a leány ne hallhassa, mit beszélnek a más-sik asztalnál étkező urak — hallott ön is

Polg. ez idei 81. és 82-ik számában jelentek meg. De e mellett meggyőzték arról is, hogy szerzőjük vagy teljesen tájékozatlan a német irodalom és műveltség-történelem terén; vagy a felhevülés annyira erőt vett rajta, hogy minden általános szempontot tévesztve, tisztán a stílkörű nemzetiségi elfogultság nem eléggé kárhoztató örvényébe merült. E cikktünkben különösen egy pár veszedelmes tévedését igyeke-zünk helyreigazítani, melyek, ha mint Lehel öhaj-taná, olvekké válnának: szárandó helyzetbe juttatná egész kulturánkat. Természetes, hogy e végre első sorban Lehelnek a német irodalom-ról és műveltségről nyilvánított véleménye jöhet tekintetbe. — Kíváncsiak vagyunk, vajjon teljes meggyőződésből származik-e Lehel ítélete a németekről, midőn azt mondja róluk, hogy „olyan nemzet, mely a maga konyhájáról még annyira sem tud megélni, hogy nemzeti nyelvet teremtsen magának; ... melynek tudománya, irodalma, művészete többnyire idegen forrásokból táplálkozik; ... mely sehol semmi téren nationális önállásra nem törekszik; mindenét a mi jó, francziából vagy angolból másolja, még saját nemzeti tendenciáit is — és magának se istene se hazája, csak dolyfo, élelmes ügyessége amasolában...“ stb. Vagy pár sorral alább: „bizony a mi német irodalom mezején számot tesz, értéket képvisel az kizárólag franezia, angol stb. termék.“ Vajon mit érthet Lehel a német irodalom alatt? ... Aligha sejtí, hogy minő szárandó járatlanságot árulnak el fennebbi szavai csak azok szemében is, kik mint laikusok foglalkoznak a német irodalommal és műveltség történelemmel. Ha Lehel fíradtságot vesz vala magának akár a legrövidebb vezérfonalba bepillantani, bizonyosan más hangon és más elvek szerint születik meg cikke. Ott olvashatott volna egyetmást az ókori germán költészetéről, mely már akkor virágozott, midőn Európa legtöbb népe még irodalmi emléket sem tud felmutatni.

Tán a híres „Eddá“-ról is talált volna valami megjegyzésre méltót, úgyszintén a Heland-ról s más ilyesekről is. Mellőzve egyebeket, tán a Niebelung ének is ér valamit; nem különben ugyanecek a közép felnémet korban szereplő költők is, mint Walter von der Vogelweide; Gottfried von Strassburg stb., kik a német irodalom első fénykorát teremtettk meg, s kiket maig is a legnagyobb költők közé számít a művelt világ.

S közelebb jöve korunkhoz, vajon a reformatió melyik nemzet emelte érvényre? S vajon Lehel a Goethek, Schillerek, Lessingek, Bürgerek, s más kisebb, de azért még is nagy költők és korszakot alkotó tudósok és esztétikusokkal szemben is megmarad nemzetéhez intézett ama jó tanácsa mellett, hogy „No édes magyaram! Ha te ma elhatároznád, hogy többé

\*) A ritkított betűkkel szedett szavak az eredetiben vannak kitéve.

azon történetről, melyről ama nemes urak beszélgetnek.

— Én? egy szót sem. Valami bohóságból kigondolt adoma lesz.

— Tehát nem hiszi az egészet?

— Oh! dehogy! szó sem lehet igaz belőle.

— De még is, hátha úgy volna?

— No hitemre mondom annak csak örülni tudnék! s előre is biztosíthatom kegyedet aziránt, hogy ez épen semmit sem változtatna kegyed iránt táplált érzelmeimen.

— Arról megvagyok győződve; hanem azért még is azt hiszem, jó lesz megbizonyosodnom a dolog felől, s ön megengedi, halasszuk el a jövő hétre határozatunkat, melyet ma akartunk eldönteni; az alatt lessz időm megbizonyosodni a felől, ha valóban oly szerencsés vagyok-e tiz ezer lira hozománnyal birni.

Ez eszélyes kívánságnak nem volt mit ellene vetni, a lovag belátta ezt s meg sem kísérelte tovább sürgetni a leányt; de az ügyet megbukottnak tekintette magára nézve, s nem merte a két fiatal embertől elégtételt követelni, terve meghusításáért, beérte azzal, hogy az étkek sorozatát jóval összéb vonta, mint előbb szándéka volt, s aztán csak hírtelen megvált Nanettől, ki midőn visszaindult lakására, nehezen palástolhatta a feletti örömet, hogy ily váratlanul nyert vagyonra van kilitása.

### Hirdetési díjak.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

### Hirdetésekért fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallfisch-gasse 10.) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasensteint és Vogler hirdetés közz. irodája. Goldberger A. hirdetések felvétel irodája Budapest Szervitater 5. sz.

### Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

egy árva szót nem beszélsz, nem olvasol\*) nem hallgatsz meg a mi német nyelven szól hozzád — — — szóval, ha kemény akarattal ma kifűstölne országodból mindent, a mi tisztán német, — — rázkódnál egyet utána, s már holnap észrevennéd, hogy mennyivel jobban érzed magad, s mennyi tömértelen hasznod van az anti-német „excentióból.“ No hiszen! Ez volna még a szép! Mintha a tudomány és költészet nem volna mégis kinos, s mintha ezekre is monopóliumot lehetne vetni, péld. a dohányra. Ments meg uram isten az ilyen jó akaróktól!

Még több megjegyezni valónk is volna Lehel szavaira, s a többek közt ama fitymáló hangra is, melylyel a német filozófiát illeti, — de minek? A ki a német nemzetet oly nevetésre méltó kicsinykedéssel még azért is megroja, mert „van benne valami szívósság és bámulatos szaporaság“) és terjeszkedési képesség“ stb az bizonyára annyira elfogult, hogy szavaink keveset használnának. A fennebbieket is inkább csak azoknak mondtuk el, a kik netalán hajlandók voltak Lehel szavainak hitelt adni.

Korántse hunyjuk be tehát szemünket a német betű előtt, s titkeinket se zárjuk be a német szó hallásakor, ha van mit tanulni belőle. Sobsem válik az kárunkra! Megőrizhetjük azért nemzetiségünket és önállóságunkat; — sőt javunkra válik, ha eszméik és gondolataik új eszméket és gondolatokat költenek fel lelkünkben. Nem kell tehát száműznünk a németet körülünk; hanem csak azt kell megválogatni, hogy mit olvassunk és mit hallgassunk meg tőlük. Vissza kell tekinteni a múltra; megfigyelni a jelent; reflectálni a helyesre és helytelenre: s lehetőleg így megalkotni az irányt, melyen tovább haladhassunk; s az elveket, melyekhez alkalmazkodjunk. S ezt kísértjük meg pár szóval jövő cikktünkben.

Gy.

### Egy episode

#### a franezia forradalom történelmében.

(Vége.)

Viot Payannak.

Orange, 9. thermidor an II. (jul. 27. 1794.)

Mileveitünk, kedves barátom, tevékenyen folynak. Több mint 300 forradalomellenes lakolt a fejével; nem sokára jóval nagyobb szám követi. Barátod

Viot.

Juge Payannak.

Valreais, 6. thermidor an II. (jul. 24. 1794.)

Barátom, a szent guillotine mindennap működik. Meg fogod látni a közelebbi levelemben, hogy dolgozik Maignet. Minden jól fog menni ezen a vidéken.

Üdv és atyafiság.

Juge.

\*) Mi szedettük ritkán.

Haza érkezve szabadon átengedte magát a nagy vídamságnak, mely egész lelkét betöltötte, s miután teljes szívéből kinevette magát azon gondolatnál, hogy egymást követőleg, azon a ponton volt, együttüli emberhez, minő Zephirén, menni nőül, vagy egy oly gazemberhez, mint ama lovag, kinek kinekései most könnyít volt belátnia, lefeküdt. De előbb se hogy sem tudott eladni. Hasztalan hunyta le szeméit, mind arany-ezüst esőt látott maga előtt alá zuhogni, mely fantasztikus fényét egész tuezet puha selyem öltöny darabokra veté, melyek hasonlóak voltak azon főrangú szép hölgyekéhez, kik bankárok karjain szoktak sétálni; fényes bevonatu rózsafa butoratzra, minők a Vivienuteuszai butoraktáronál láthatók, és angyalok s pásztori alakokkal díszített óriási tükrökre, minők a Pomponne palotában vannak. Tiz ezer lira! De hisz ez oly vagyon, melyet ő soha el nem tudna költeni.

Tiz ezer lira! Hisz ennyi pénz birtokában lesz, válogathat egészen kedvére való férjek között, s férjhez mehet, ha kedve tartja, akár a városrészt leggazdagabb vendéglőshez is, s ott trónolhat bárony karszékében a fizető asztal előtt, mely fényes ragyogó, mint akár az újan vert tallér! Végre aztán még is csak elnyomta az állom s akkor azt álmodta, hogy du Barry aszonyt helyettesíti XV. Lajos mellett. (Vége köv.)

Agricole Moureau, Payannak.

Avignon, 9. messidor an II. (jún. 27. 1794.)

Mailletet és Fonrosa a formalitás rabszolgái, a más háromnak nem kell több formalitás, csak lelkők ismerete; Mailletet és Fonrosa helyett másokat kell küldeni.

Le kell verni a sajnálkozókat.

Egész erőmből öllelek.

Agricole Moureau.

Fauvely Payannak.

Orang, 9. Messidor, an II. (júl. 7. 1794.)

Tízennyolez nap alatt százkilencvenhetet ítélünk el. Ragot, Fernex és én rendesen haladunk; de Fonrosa veszett formalista; Mailletet az éppen semmit sem ér; neki bizonyosságok kel- lenek, mint a régi kormány (ancien régime) tör- vényseikeinél volt szokásban, s e nézetét belé veri a Fonrosa fejébe is.

Atyafiásan üdvözlök. Fauvery.

Payan Fonrosának.

A bizottságoknak nincs analógiájuk a régi kormány törvényseikeivel: nem kell ott semmi formalitás. Elég a bíró lelkiismerete. Felejtset el, hogy a természet embernek s érzékenynek te- rentett.

Barátod, Payan.

Darthé, \*\*\*-nak.

Arras, 29. ventose an II. (márc. 19. 1794.)

Lebon visszajött Párisból eltelve szent düh- vel a forradalmi szabályokat gátló vészteg- lés ellen. A forradalmi törvénysek mellé tüstént egy retentő jury alkalmatott. A jury hatvan neki keseredett b . . . áll. Egy erőlyes rendelet falak közzé záratta az aristoereta asszonyokat. A guillotine nem szünetel: a herezegek, a mar- quis-k, a grókok és bárók, férfiak, asszonyok hullanak, mint a jégeső.

Nekem igazságot szolgáltatattak, egyike va- gyok a hatvanháromnak. Mi nem alszunk.

Öllelek. Dartbé.

Keveset szólok hozzá. A mi fordítás köz- ben eszembe jutott, másoknak is eszébe jut ol- vasás közben. Hogy ily rendszeres és tömeges mézslárlás képe mellett a Sylla és Marius prosperitói elhalványulnak, azt is mindenki meg fogja vallani. De nem fogja ám mindenki meg- érteni, mikép lehet az ily undok fenekedéseket azzal — nem mondom mentegetni vagy éppen széptíni, mert hisz a lehetetlen, hanem csak — magyarázni is, hogy „hisz, azokat nem a re- volutio, hanem a fanatizmus követte el.“ Emlékeztetem mentőit akár magyarázóit a haj- dani görög bírora, ki a magát részeg állapotjá- val mentegető bűnöst kétszeresen büntette; elő- ször mivel elkövette a gonoszt, másodszor mint- hogy részeg volt. De komolyabban fogva a dol- got és megengedve a megkülönböztetést, azt kér- dem: nemde a revolutio nevében, érde- kében, sőt parancsára követte-e el a fanatizmus az ő bizonytosságit? Ezt az érvet még a Fri- dolin-beli együgyű kohász is megértette\*), azt hiszem más is megértheti s látnivaló, hogy a „vétek súlyát“ a revolutio a fanatizmus nyaká- ra nem vetheti át, hanem „biz“ azt a magáén kell hordoznia.

Tagadja ezt a terrorizmus védője s taga- dását példával akarja bizonyítani. „A Jézus ne- vében legalább is ezerévig működött fanatizmus az evangéliumból semmit sem rontott le“; írja.

Most már én mondom, hogy tisztázzuk az eszméket. Ennek a szónak: revolutio (itt persze a francziáról van szó) egy abstract (elmé- leti) és egy concret (megtestesült, történelmi) értelme van. Amaz a szabadság, egyenlőség, atyafiság eszméinek, az ember — mint társadal- lom tagja — örökölt és elvehetetlen jogainak meg- állapítása és kimondása; az utóbbi annak a fo- galomnak megtestesülése, történelmi valósitása. Az elsőben igenis párhuzamosítjuk az évange- liommal és sem egyik sem másik a nevében s ürügye alatti történekről nem felelős. De a máso- dik értelemben vett revolutiót, melynek ismeret- tét nem eodexa, hanem történelme nyújtja az evangéliummal együtt emlegetni, ha nem blas- phemia, oly vastag hályog okozta vakoskodás a mily ellen — nem bírnék elég hathatós át jva- solni. Azonban én is, meg lehet, vakoskodom másfelől, mint az a ezizmadia inas, mikor a ke- nyérre vékonyan kent vaját nem látta s meg- vallom, nem tudom, mikor és hogy volt az a „Jézus nevében legalább ezer évig működő fa- natizmus?“ T. i. a szavakat teljes igazi értel- mükben véve.

A mi pedig a rémuralom védője követke- ző mentségét illeti: „Igaz, hogy sok ember el- hullott, de legalább nagy munkában“; ez csak más versioja annak a limerhét állításnak, hogy „a cél szentesíti az eszközt!“

Volna egy pár szón a franczia és angol forradalom egybevetéséhez is; de máskorra hagyom.

V. A.

## KÜLFÖLD.

Lorisz-Melikow gróf, nem törődve az ellenzéki mozgalmakkal és áramlatokkal, za- vartalanul tovább halad utján. Miután a birodal- mi fogházak revizióját elrendelte, oly rendszá- bályokra gondolt, melyek a nélkül, hogy az ál- lami biztosságot legkevésbé csökkentenék, mégis alkalmasak a rendőri közegek mindenható hatal- márt leszállítani, s egyúttal a törvényszékek ille- tékességét megerősíteni. E célból a lényegesen rendőri természetű illetékességek fölruházott fő- kormányzók rendkívüli fölhatalmazásaiban kor- látoztattak. A kormányzóknak működő polgári hi- vatalnokoknak nagyobb hatáskört adatott, míg a katonai főkormányzók csak rendkívüli esetekben látszanak följogosítva a közigazgatási szférába való beavatkozásra. Ennek következtében ezen- tül a polgári kormányzók is egyesek összekötte- tésbe lépnek a miniszteriumokkal. A főkormány- zóktól meg fog vonatni ama diszkretionár-jog is, hogy saját belátásuk szerint rendeljenek el ki- útasításokat az alattuk álló guberniumokból. A mi e magában véve igen fontos rendszabállynál még többet jelent, az az u. n. adminisztratív törvényhatóságnak az eltéréssel egyenlő korlá- tozása. Oroszországban ugyanis több évtized óta gyakorlatban volt minden gyanus embert köz- igazgatási úton itélni el deportációra, mely szo- kásnak Lorisz-Melikow véget vetett. Vé- gül meg kell emlékezni ama, minden főkormány- zóhoz és kormányzóhoz ment rendeltéről, hogy kihallgatás nélkül senkit se lehet 24 óránál to- vább fogva tartani.

Az Agence Russe megezáfolja a hír- lapok ama jelentéseit, hogy 20—40.000 khmai átlépte az orosz határt, hogy Oroszország, kül- földi képviselőihez az érvényben levő kiadatási törvények felől információ tárgyában kóriratot intézett, és hogy a három császár összejövetele legközelebb megtörténik. Az idézett ügynökség hozzá teszi, hogy a kormány a turkomanok be- töréseit nem szándékozik büntetlenül hagyni: az idevágó terv azonban még nincs megállapítva és Skobelev tábornok csakis azért írt az oda, hogy a kérdést a helyszínen tanulmányozza.

### A képviselőház ülése ápr. 13-án.

Elnök: Szontagh Pál (nőgrádi.)

A napirend: a ház elnökének megválasztá- sára a szavazócéldulak beadása és az alapok és alaptörvények ügyében Helfy Ignác javaslatának folytatólagos tárgyalása.

A szavazás eredménye a következő: Be- adatott: 260 szavazat, ebből Péchy Tamás köz- lekedéstügyi miniszter kapott 172 szavazatot, Irá- nyi Dániel 62-öt. Üres volt 19 ezédula. A többi szavazatok egyes képviselők között oszlot- tak meg.

A ház elnökévé tehát Péchy Tamás válas- zatván meg abszolút többséggel, megválasztása a kormány utján ő felségének tudomására fog hozatni.

Tisza Kálmán miniszterelnök tudomásá- ra hozza a háznak, hogy Péchy Tamás, mint a kormánynak is tagja, már benyújtotta lemondá- sát ő felségéhez, s ő felsége elhatározása pár nap alatt megtörténik.

Trefort Ágost vallás- s közoktatástügyi miniszter szerint Molnár Aladár nagy fene- ket kerített egy kis dolognak, mikor azt kifogásolta, hogy az alapok- és alaptörvényekről a 9-es bi- zottság jelentését nem a háznak terjesztette be, hanem a ház közti osztattá szét. E tekintetben hivatkozik báró Eötvös József példájára, ki szin- tén így járt el. Helfy már az ilyen kifogásolá- sal meg nem elégedve, szóló alkotmányos ér- véket támadta meg. E támadását azzal indokolja, hogy szóló felhatalmaztatta magát egy 9-es bi- zottság összeállítására, s ezt állítólag a ház tudta nélkül tette.

Mielőtt szóló még erre nézve engedelmet kért volna ő felségétől, már akkor a budget tárgyalása alkalmával bejelentette ezt a háznak, s senki sem emelt ellene kifogást. Helfy oly ér- telmű határozati javaslatot terjesztett be, hogy a közalapok és alaptörvények jövődelmei és kiadá- sai állíttassanak be a budgetbe. E javaslatot szóló el nem fogadhatja. Az 1848: III. törvény- ezikk szerint a miniszter minden alap kezelésé- ről, a mi csak rá van bízva felelős. Ebből azon- ban még nem mondható az a következtetés, hogy ez alapokat fel kell venni a budgetbe. Az 1848- iki törvényhozás itt egy házagot hagyott, melyet ki kell töltetni, de ezt nem lehet egyszerű képi- solóházi határozattal eszközölni, mert ez nem bír kötelező erővel sem a főrendiházra, sem a koronára. Ebből, ha t. i. Helfy javaslata elfo- gadatnék, a jövő évi budget összeállításánál igen kellemetlen bonyodalmak következnek. De azért sem fogadhatja el Helfy javaslatát, mert az alapok többek meggyőződése szerint katholi- kus alapok. Tekintve a felekezettek érzékenysé- gét, érdemes volna-e a kedélyek nyugtalanságát felkelteni? Ezen fontos kérdés egyedül törvény által lehet tisztába hozni, felhozta továbbá Helfy, hogy az alapok rosszul, hanyagul kezeltetnek. Ennek ellenében csak arra utal szóló, hogy az alapok jövődelme 2 és fél százalékról 5 száza- lékra emelkedett. Áttérve a miniszter a Helfy és Molnár Aladár által felhozott többi vádak és

állítások megezáfolására, beszédének végén ki- jelent, hogy Molnár Aladár határozati javaslatát elvben elfogaja. (Élénk helyeslés jobbról.)

Mandel Pál történeti visszajpillantást tesz a vallásszabadság és a polgári házassági fölött a házban 10 év óta folytatott vitára.

Az unitáriusok és erdélyi reformátusok há- zassági ügyei saját egyházi bíróságuk által in- téztetnek el, mely bíróságok felette egyszerű és gyors eljárásuk által nagy jelentőségre tettek szert különösen Ausztriában, melylyel meglehe- tősen csereviszonyban állunk e tekintetben. Az osztrákok exportálnak fölünk erdélyi ház- ságokat, mi meg fölünk importálnak szükségbeli polgári házasságokat.

Mig tehát egyfelől a személyes biztonság fenntartására milliókát áldozunk, egészségügyi törvényeket alkotunk és annak kényszerű alkal- mazásáért a szegény zseléreket megadóztatjuk, mig csupa emberiségből a halálbüntetés ellen kitérdünk és a bűnöst megmentjük a haláltól, — másfelől egy barbár jogtételnek ezrével áldozzuk ártatlan gyermekek sorsát, életét!

Avagy tagadhatja-e valaki, hogy itt nagy és valóságos nemzeti érdekről van szó?

Pauler Tivadar igazságügyminiszter azért nem terjesztette elő a polgári házasságról szóló javaslatot, mert az igen nehéz kérdés (De- rültség), s a ház határozatában nincs határidő kitűzve a javaslat előterjesztésére.

A polgári házasság behozatalával nálunk szabályozni kell az egész házassági jogot, nem vagyunk oly helyzetben, mint Ausztria, hogy hivatkozhatnánk a polgári törvénykönyvre. Fran- cziaországban a polgári házasság felbonthatlan, nálunk majd el kell dönteni, hogy ilyen legyen-e vagy nem? S ha felbontható, mely esetekben? Ed- dig e tárgyban az előmunkálatok folytattattak. (Derültség.)

Mandellel szemben tagadja, hogy a kath. házasság felbonthatatlansága szaporítja a törvény- telen gyermekek számát. — A mi a felhozott egys- cseket illeti, a bíróságok, a tör- vények, rendeletek és gyakorlat szerint járnak el. Az erdélyi házasságokat illetőleg pedig nem akar e helylyről szólni.

Szól még Krajcsik Ferencz püspök, ki nem fogadja el Helfy határozati javaslatát, mert az a közalapok és alaptörvényok kommasszáció- ját akarja; Polyt Mihály, kismérem hányja a miniszterelnöknek, hogy a szerbek egyházi ön- kormányzatukban soha sem voltak oly erősen megsértve, mint a jelen kormány által.

Az ülés délutáni 3 órákor véget ért.

### Gortsakoff haldoklása.

A czár meglátogatta beteg ágyánál Gortsá- koffot, ki öt alig ismerte meg.

Gortsakoff állapota reménytelen, az orvo- sok azt hiszik, hogy a halál hébből folytán fog beállani. A katasztrópha minden órában várható. A czár minden félórán értesítik a beteg ál- lapotáról.

Tegnap esti orvosi jelentés szerint a biro- dalmi kanczellár jobban érezte magát; két íz- ben levest vett magához s egy keveset aludt is. A ma délből kiadott jelentés így hangzik: Az éj álmatlanul telt el, a kimerültség még folyton tart, a szív gyöngyén dobog, az emésztés javult.

Gortsakoff herezég mintegy hat hónap előtt politikai végrendeletet készített, melyet egy itteni barátjának adott át. Azt hiszik, hogy az a politikai körökre nézve igen nagy érdekű lesz. A külügyi hivatalban azt hiszik, hogy a birodal- mi kanczellár halála folytán az orosz nagykövet- ségek személyzetében nagymértv változás fog be- állani. Felmerült azon terv is, hogy a nagyobb udvaroknál s a keleten levő képviselők ide hi- vassanak.

## Nyílt levél

Jakab Eleknek.

Tisztelt barátom, Szabadságharczunk. Visz- száemlékeztések 1848—49-re“ című munkájával, melynek igen esinos kiadásban megjelent első füzeté előttem fekszik, nemcsak a hazai történe- lem barátait általában, hanem kiválóan kortársait is a legkellemesebb lepte meg, sőt határtalan há- lára kötelezte.

E füzet olvasása, mely az 1848—49-iki eseményeket megelőző tizedből oly adatokat hoz föl, melyek a későbbi fejleményekre nagy befo- lyással voltak Erdélyben, egészen visszavezetett a negyvenes évek korszakába; csaknem álom- szerűleg visszaváraszolván előmbé az akkor törté- neteket, s miután azokat valóban — mint mond- ja — a modort véve kiméletesen, az igazat sem nem tagadva, sem nem mellőzve, az eszélyes polgári becsületesség határai között és általában úgy — ezt én vagyok bátor mondani — írta és írhatta meg azon körülmények folytán, melyek között élt, a mint senki más: műve valóban mé- lyen és édesen hatott rám, mint a szép zene, melyet Aneillon öreg cella bárdja az előkor napjaira való megemlékezésének édességéhez ha- sonlított. Ön visszaidézi emlékembe azt a föl- emlőt, az egész világot átölelni kívánó, jókedvű zománézet, mely akkori mozgalmainkat — mig veresekké nem lettek — körülfogta és mely minket egy tündéres mámorba ringatott.

A „nagyszabadi magyarság 1848 előtt és után“ című szakasz nemcsak hűségese, ha- nem meleg érzéssel is leírt rajza az akkori állapotoknak, az ember mintegy maga előtt látja, miként fejlődik a reactio; a Klap- k a-féle szép epizód után a gymnasiumi za- var Balázsfalván 1845-ben hivatalos okmá- nyok nyomán leírva nem csak azért egyik gyöngye a füzetnek, hogy így mind eddig nem vala olvasható, hanem azért is, mert hitelessége és terjedelmességénél fogva az 1848-ban szere- pelt román vezetők személyiségeit kellő világos- ságba helyezi; a földesuri és urbéri viszonyok igazságos méltatása, Varga Katalin működésé- nek hasonlólag okmányokból merített megismer- tetése; a nagyszabadi Comité némely tagjai- nak, például Baritz Györgynek és Ci- pariának szelidebb megírálása oly pártat- lanságúról tesz bizonyosságot, mely önt hazánk történetéről első sorába emeli.

Mindezek után, miket nem baráti érzel- mem, hanem a munkája kitünősége mondatott el velem, a hol csak lehet, ajánlani fogom azt minden történetbarátnak, minden ismerősömnek a legmelegebben.

Midőn a mű folytathatására Istentől állan- dő egészséget kívánok, hű barátsággal maradok Kolozsvárt, 1880. ápril 14-én

őszinte tisztelője

Veszeiy Károly.

## LAPSZEMLE.

A „Pesti Napló“ írja: A képviselőház költségvetési vitája ezuttal nem oly meddő, mint egyéb években szokott lenni.

A kormány ezuttal is gondolatszegénysége s kiesinykedő fogásai által tűnt ki. B. Kemény miniszter két nappal ezelőtt meg azt fejtette, hogy ő nem tud mit tenni a pénzzel, ma meg elő se tudta sorolni a teendők hosszú lajstromát, a mire pénz kell.

A kultusz- s közoktatási budget vitatása is, előreláthatólag, nagy arányú lesz.

Az alapok feletti vitához vérmesb remé- nyeket nem fűzünk.

Volt alkalmunk az ügyhez hozzá szólni. Rekapituláljuk az akkor mondottakat. Ha a ház meg akarja oldani a kérdést, hozzon törvényt. Mondja ki ebben, hogy az alapok jogi természe- te eldöntésének semmi irányban praedjudikálni nem akar. Maradjon ez a jövő kérdése. Egyelő- re azonban az alapok kezelésére nézve tanács- adó katolikus bizottság alkottatik s az alapok költségvetése, hivatkozva törvényre, külön czim alatt fölvetetik az országos költségvetésbe. Így megoldhatni az ügyet gyakorlatilag és helyesen. A ma a házban ajánlott módok nem vezethet- nek ezelőz.

Az „Ellenőr“ a képviselőház ülésére reflectálva, a többek között ezeket írja: Hogy az ördög nem oly fekete, mint a minőnek fest- tik, azt legjobban láthattuk a közoktatási mi- niszterium mai budgetvitájánál, mely nemcsak sokkal esendesebben indult meg, mint híresztel- gették, hanem egyenesen a lehető legkedvezőbb fordulatot vette a többségre nézve.

A nap tulajdonképeni eseményét a vallási és tanulmányi alapok tárgyalása képezi, mely- két Helfy Ignác egyszerűen be akart állítani a budgetbe.

Nem szükséges mondanunk, hogy ez eljá- rás egyrészt ellenkezik közjogunkkal és másrészt a legszomorubb eredményekre vezethetne, vallá- si egyenlenségeket idézve föl mesterségesen oly országban, mely azokat eddigelé hírtől sem ismerte.

A vallási és tanulmányi alapok természete maig sincs megállapítva.

Az első és főczél, hogy a bizonytalanság- nak véget vessünk s a kérdést végre-valahára tisztázzuk.

Gondoskodni kell tehát apddig is, hogy a kezelés az eddigiénél helyesebb legyen s szigo- rubb ellenőrzés alá kerüljön. Ezt viszont csak egy ellenőrző bizottság felállításával lehet el- érni, mely évenként közzétenné számadásait s így a nyilvánosságban is egy újabb biztosítékot teremtené.

Az „Egyetértés“ írja: Ma indult meg a vita a vallás- és közoktatástügyi költségvetés fölött. Ez az a tércza, melyet még a független- ségi párt is megszavaz.

Bizony pedig nem esekély önmegtadad- sába kerül a jelen körülmények között. A mióta Trefort a miniszter, — nagyot mondunk vele, — egyetlen tércza minisztere sem tanusított oly sértő kiesinylést, oly vastag semmibe vevést az alkotmányos követelmények iránt, mint épen ő. És épen a legfontosabb kérdéseknél.

S menti legalább valamivel a kormány e kvalifikálhatatlan eljárását? Dekogy menti! nem tartja rá a nemzet törvényhozását érdemesnek.

Ha a kultuszminiszter közönye e kérdések- ben s telensége a képviselőház határozataival szemben ennyire sértő, — az a magatartása, melyet a közalapok és alaptörvényok kérdésében követ, egyenesen botránkoztat az uralasapása az alkotmányosságának.

Helfy Ignác ma újra benyújtotta tárgyban már ismételve benyújtott határozati javaslatát, hogy az alapok és alaptörvényok kezelésének el-

lenőrzése az országgyűlés foruma elé tar- tozzék.

Molnár Aladár magából a corpus jurisnak ez alaptörvényokra vonatkozó tételéből bizonyí- totta be, hogy azok kezelése a törvényhozás el- lenőrzése jogosan el nem vonható.

A törvényből levont deriváció világos volt és meggyőző. Kíváncsiak vagyunk a miniszter nyilatkozatára, melyet ma esetleg a Molnár Ala- dár felszólalása előtt megtenni, semmi áron sem volt rábírható.

## Kivonat a „Budapesti Köz- löny“ből.

Árverések. Mirestván Kszán 1390 ftrba b. ingtl. apr. 20-án Oláh Dellő községében, Bota Számion 392 ftrba b. ingtl. apr. 29-én Szokolon Rodan Oprea 797 ftrba b. ingtl. máj. 15-én a szelietési irodában. Kö- nig Ferencz 1500 ftrba b. ingtl. máj. 7-én Nagy-Diszno- kon, Balázs Sándor 704 ftr 98 krba b. ingtl. máj. 14-én Lokodon, Henter Áron ingtl. apr. 30-án Kálukon, Cre- tin Juan 607 ftr 31 8rra b. ingtl. máj. 15-én a százs- esori irodában, Neolaus N. Florán 498 ftr 17 krba b. ingtl. máj. 12-én a brassói tkvi hatóságánál. Bauman Má- ria 1338 ftrba b. ingtl. apr. 26-án az alsósi irodában árvereztetni fognak.

Pályázta a hirdettetik a kolozsvári egyetemnél egy 600 ftr fizetés és 120 ftr lakbérrel javadalmazott tanácsjegyzői állomás betöltésére.

## NAPI HIREK.

Helyi hírek.

— **Közigazgatási** bizottságunk tegnapi ülésében megsemmisítette a közegészségi bizott- ság véleménye alapján hozott tanácsi végzést, mely a kutyák szájkosár viselését továbbra is érvényben kívánta tartani. A kutyák és kutyá- birtokosok, valamint a közönség közönségtel tar- toznak e határozatért, miután a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a veszetzég járványosabb a szájkosaras, mintsem a szabadon járó kutyák közt.

— **Nagy Péter** ev. ref. püspök tegnap visszaérkezett Budapestről, hol a ref. superinten- dendek értekezletén vett részt, melyet b. Vay Miklós a közéletnádai törvényjavaslat ügyében hívott össze.

— **Békessi Irma és Gabányiné** fol- lyó hó 16-án lépnek fel színpadunkon utolszor. Ez alkalommal Feuillel Octave jeles színműve, „Julia“ kerül színre, melyben Békessy Irma a czimszerepet, Gabányiné pedig a kedves kis ngiv Cecillet játsza. E búcsú előadásra fel- hívjuk a közönség figyelmét.

— **A „Kolozsvári Dalkör“** s z o m b a- ti dalestélyén Schilling Kálmánról szül. Nes- veda Anna írasszony és Cseh Marisa k. a. is közre fognak működni; első Zimay „Magyar dal“-át énekl, utobbi pedig Men- delson és Schumantól fog egy pár szót előad- ni és Stradella vegyes quartettjében is részt veend. A „Dalkör“ a többek között Huber Ká- roly „Fohász“ című gyönyörű kardalát is elő foga adni! Különben a teljes műsort lapunk szombati számában fogjuk közölni s jelenleg csak a t. közönség figyelmét akartok felhívni az ér- dekes műsorra. —

— **A kolozsvári orvos-természettudo- mány** társulat és az erd. műz. egyt. term. tud. szakosztályainak 1880 ápril 16, pénteken d. u. 5 órákor tartandó szakülés. Ülés hely: Egye- temi épület, physikai intézet tanterme. Dr. Koch Antal titkár. Tártyak: 1. Dr. Herbieh Fe- rencz: ásvány-földtani közlemények Bosznia- ból. 2. Dr. Primies György: Jelentés az erd. műz. egyt. választmányának megbízása folytán a múlt nyáron tett ásvány-földtani kör- útutarról. 3. Dr. Abt Antal: A reszeai vas- gyárból való különböző vas- és aczélnemek tágu- lási viszonyai. 4. Mártonfi Lajos: Jelentés az erd. műz. egyt. választmányának megbízásából a múlt nyáron tett ásvány-földtani kirándulá- sokról.

— **Színház.** Tegnap a „A száz éve“ s ez. franczia dráma adatott. Kevés számu hallga- tóság előtt. Hallomásunk szerint e darab hat év óta nem került színre nálunk. Amny bizonyos, hogy kizarólag hatásra, érzékenyítőre íratott. Tártya az amyszor feldolgozott önfeláldozó testvéri szeretet, mely nem riad vissza a gyalá- zat szégyenétől és a szenvedésektől, melyek rá várnak. Egy asszony megfélekedzik férje iránt tartozó köteleiről, s testvére, a szízi erények ideálja, négy felvonáson keresztül megmenti a szégyentől, a férj bosszújától; koczakzatva s részben eljátszva död és édes atya vonzalmát, feláldozza szerelmét s mi több — becsületét. Nagyon természetes, hogy az erény végül diad- alat arat, a fondorlat, mestere bűnhődik, a ma- gáról megfélekedezett asszony vétké felfedezteté- se miatti féltelme, szenvedése (hivatalos styl szerint: vizsgálati fogság) betudatván: végo a darabnak. Igen könnyen szét lehet tagolni e drámát, ha csak az a cél, hogy kimutattassék, hogy mű- beesse: semmi. — Ha mellékrészleteiben van olyas elem, mi megfelel az elévülhetlen embe- riesnek — szerencsés véletlen. — Két figyelem- re méltó alak játszik: a száz éves Fauvel (Szent- györgyi) és deducakája Camilla (Kéler Ilona.) Szentgyörgyi valahára kezdi érezni, hogy a művészi nevet nem elég megszerezni, de meg is kell tartani; nagy figyelemmel alakított, s sze- repe minden részletében kitűnően játszott. Ké- ler Ilona k. a. képes volt feledtetni a „darab

\*) Fridolin című, hajdan nagyon kapós drámá- ban, az egyik kohász aggódik, vajjon nem vétekezik-e, ha a tisztartó parancsára a lángok közzé dobja a kő- zösködő egyént? Társa pedig imígy biztatja: „Te bo- lond, a kés-e a hibás, ha valakit megölnék vele, vagy a kéz?“ A z első természetesen azt feleli, hogy a „kés.“ — „No hát te vagy a kéz, a tisztartó meg a kéz!“ És az aggódó meg van nyugtatva.

valószínűtlenségeit, minden lépte s mozgulata esint és izlést árul el, szép hangja drámai erővel esendül; a negyedik felvonásban megragadólag festette a tiszta büöséget való végső kilz delmet. De mido (Dalbi René) szépen szavalt; elég hévvel játszott. G a b a r y i az aljas fondor-kodó De Maugarsot szokott értelemmel és gond-al személysíté. Boér Hermin k. a Juliájában volt figyelemre méltó is. Szóval az előadás a kö-zepesnél valamivel jobb volt.

— **Pálmai Ilka** asszony, úgy halljuk a bécsi népszimti-expeditóra megkötötte a szer-ződést. Tizenkét előadás lett részére biztosítva Balogh Györgyné asszony mellett.

— **Róth József** Kolozsvárnak egy szé-les körben ismert nevezetes polgára, foglalkozá-sára nézve kemény és bankseprő, ki róth létére sokat tett schwarezá, viszont sokszor tettek azzá és végére a halál is azzá tett, — nincs többé. Sokáig fenn marad emléke Kolozsvár proletárai-nak társaságában a kugli, biliárd és kártyaasztal körül. Azt mondják nem volt rossz lelki ember. Sok szerencsét neki a túlvilágon!

— **A városi közigazgatásnak** a taná-esosok által végzendő részét a polgármester az egyes tanácsosok és tanácsi jegyzők közt a kö-vetkezőleg osztotta ki: majorsági előadó Olasz Károly, segédje Szvacsina Géza, katona-ügyi előadó: Földesi Sándor, segédje Bányai Samu; fegyelmi- és közművelődésügyi előadó Nagy Mór, segédje ifj. Frits Albert. A választások ál-tal a közigazgatás munka-körébe beállított, fiatal-erők remélhetőleg tehetségeik és készsültse-güknek a legmegfelelőbbé tért nyerték s e tekin-tetben bizonyonyal mihamarább módunk lesz ta-tetben bizsonnyal mihamarább módunk lesz ta-pasztalni, hogy az új választások a város javá-ra ütöttek ki.

— **Verseny.** Ma délután 2 órákor érde-kes kísérletet rendez Tulogy Sámuel úr, a ko-los-monostori gazdasági tanintézet tanára, a lozs-monostori jobb gyártmányok ismert hazai mennyiben jobb gyártmányok ismert hazai és külföldi ekék, a Rákóczy-szobor közelében fog-ják szakértők jelenlétében, a versenyt kiállani. Ez alkalmával Bokros Ádám kereskedő-cégig a raktárán levő ekéi is fognak szerepelni. A gazda-közönség, azt hisszük, nem mulasztandja el, az eredményről személyesen meggyőződni.

— **A helybeli** önkéntes tűzoltó-egylet parancsnoksága felügyelete alatt álló városi fi-zetéses tűzoltóknál egy állomás jövőn tisedés-be, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, folyó hó 26. déli 12 óráig jelentkezzenek az őrtanya he-lyiségében Vassy Zsigmond szertárnok úrnál, hol a feltételek is meg tudatók. Az önkéntes tűzol-tó-egylet parancsnokságától. Kolozsvárt, 1880. április 13. D o á k P á l, főparancsnok. Münster E d e, segédtsitz.

#### Hazai hírek.

— **Görög István**, a sepsi-szent-györgyi ev. ref. Mikó-tanoda igazgató tanára, ki váro-sunkban is hosszabb időn át működött a tanügy terén, mint részvétellel értesültünk, tegnap forró-lázban meghalt. A közélettanodai oktatás egy hü munkását veszíté a megboldogultban. Nyugodjék békében.

— **Nagy lopás Kassán.** A kassai ka-pitány átirata szerint, április 7-én déli 12 és 1 óra között az ottani kovács-utca egyik házából, az utcai szoba ajtajának erőszakos felszisesé-sével, ismeretlen tettes következő pénzt és ékszer-t lopott el: Késpénzben 9 drb 1000 ftos új bank-jegyet, egy gümölyti arany smaragd kövel éki-tett mellétt, egy hosszadalt arany smaragd kövel éki-tett arany fülbevalót, egy ezüstbe foglalt güm-bölyded alakú közepén egy nagyobb és kertül-tőn 8—10 kisebb gyémánttal kirakott mellétt, s egy gümölyti fonoit arany karperczet 7—8 gyé-mánttal. A tettesek nyomoztatnak.

— **Három kiállítás lesz** egy év alatt fővárosunkban. Augusztusban, a hazai gyáriparo-sok országos értekezlete alkalmával, a bécsi ke-leti muzeum nevezetesebb műtárgyainak kiállítá-sa. Deczemben az iparegyesületi bazár, ma-gyar műipari ezikkek bemutatásával. A jövő év márcziusában pedig a nőipar-egylet női munka-kiállítása, melynek védnökéül herczeg Coburg Fülöpné óhajtik megnyerni.

— **Mérnöki alkalmazások.** A rövid idő múlva megindítandó vasútépítkezések veze-tése és felügyelete czéljára a vasúti és hajó-zási m. kir. főfelügyelőségnek több mérnök és segédmérnök fog bizonyos időre szükségeltetni, első sorban oly egyének fogvni figyelembe vetet-ni, kik mint vasútépítési mérnökök már a gya-korlatban is működtek. Jelen figyelmeztetés czél-ja az, hogy az ezen alkalmazásra reflektálók felszerelt folyamodványaikat idejekorán nyujtsák be a nevezett főfelügyelőséghez.

— **Halálós ágygá** vált Szűcs Imre no-vi b. utjafali emberre nézve a szükdobágyi út árka. Egy részeg ezimborájával belezuhant az árka s ott a rásó, elchezedett kolléga által agyonnyomtatott.

— **A „Népszava”** című társadalmi és közgazdasági hetilap kiadója Iringer Antal ült tegnap a vádlottak padján, minthogy lapjában a törvényszabta óvadék befizetése nélkül politikai ezikkeket közölt. Az inkrimált ezikkek „Ausztria halála.” „Közelget a megváltás órája.” „A személyi létezés joga.” „Mi az a politika” ezimeket viselik. A vádlott ügyvédje Flitzesséry Géza azzal védkezik, hogy a „Népszava” csak

folytatása a szintén Iringer által kiadatott „Krónika”-nak s midőn ugyanazon ezikkek itt meg-jelentek, e miatt a kiadó már akkor megbün-tettetett. A törvényszék vádlottat a „Népszava” két első példányában közlé tett politikai irány-zatu ezikkek által elkövetett közintézkedések el-letti vétségben bűnösnek mondja ki s ezért 56 ft pénzbírságra ítéli. Ellenben „A személyi lé-tezés joga” „Mi a politika” című politikai ezik-kek által elkövetett vétség vádjá alól felmenti. A védő által bejelentett semmisségi panaszát a tör-vényszék visszautasítja, azonban az ezen eluta-sító végzés ellen bejelentett semmisségi panasz-nak helyt adott.

#### Vegyes hírek.

— **Emberáldozatok.** Mandalay, a bir-mai király székhelyének lakosságában most nagy az izgatottság, mert a csillagvizsgálók azt állít-ják, hogy az idegenek (angolok?) káros befolyá-sának csökkentésére nagy engesztelő áldozatot kell bemutatni az istennek. Az áldozatok száma 400, s a község minden osztályából válogatan-dók össze. A pehoongyk, vagyis lelkészek közül 100-nak kell magát föláldoznia, azonkívül férfi, asszony, gyermek-áldozat szintén száz-száz lesz. Eddig már számos embert fogtak el, hogy an-nak idején meglegyen a kellő számú áldozat. A pehoongyk, kik eddig az áldozatok alól föl vol-tak mentve, rendkívül nyugtalanokdnak, s tö-megesen hagyják el Mandalayt. Néhány nappal ezelőtt megöltögtatták a hatóság részéről hivata-losan a római-katolikusok telepét, valószínűleg azzal a szándékkal, hogy a növendék-lányok közül elfogjanak néhányat áldozatnak. A kísér-letet szerencsére megihusították.

— **Tüdős gonosztevő.** A napokban egy 26 éves fiatal embert fogtak el Bécsben, ki ifju-sága daczára politikai bűntett miatt már egy alkalommal 9 évre Szibériára száműzetett, de sikertült megmenekülnie, Bécsbe jött, hol azon-ban elfogták. A köröztetési levélben közönséges bűntettrel van vádolva, miért is Oroszországnak ki fog adatni. A fogoly rendkívüli miveltéssel bír, beszél németül, franczián, olaszul, oroszul, szerbül, angolul és hollandiai nyelven, kiténő matematikán, és a börtönben az ókori klasszi-kusoknak olvasásával tölti az időt. Virgilt és Homert a legnagyobb könnyűséggel olvassa az eredeti szövegben. Testileg a sok üldöztetés és hosszú fogság által el van csigázva és egészsége aláásva. Ismeri a reá várakozó sorost: kivé-gzetés vagy a szibériai ölbányákban való eltemetés. Borzasztó nyugodtsággal állítja, hogy nem fog élv Oroszországra visszakérülni. Már két öngyilkossági kísérletet tett, egyszer a szo-baajtó szegén akarta magát felakasztani, más-szor pedig éjjel összerágott kenyérral dugta be orrát, száját és füleit, de mindakétszer fogoly társai megmentették. Most a nihilisták gondo-san szemmel tartják és éjjel rövid vasra verik, úgy hogy mozdulni sem tud. Hír szerint már megérkezett egy orosz rendőr, ki a foglyot „ha-za” kíséri.

— **Kutyán utazik.** Egy svéd polgár azt a különös tervet gondolta ki, hogy kutya által vont kocsin beutazza egész Európát. Az illető mint egy berlini lapban olvassuk, kutya-fogatán a mult esztőtörtökön már meg is érkezett Stockholmból Berlinbe, honnan hat hét alatt szá-nékszik Európa többi részét bejárni. Stockholm-ból Hamburgon keresztül jött, hova minden nagyobb baleset nélkül érkezett meg. Innen Boroszlón át Bécsbe megy, aztán bejárja Tirolt, Svájcot, Oloszországot és Angliát; innét hajón fog haza téni Svédországba. A vállalkozó utazó már meglehetősen idős ember; kocsija, melyet három iz-landi kutya húz, igen praktikusán van berende-zve; a laesony négykerekű jármű ez, mely csak olyan széles, hogy egy ember elfér benne, azon-ban elég hosszú, hogy podgyásza benne elfér-jen; azonkívül el van látva mindenféle kerék kötéssel és bőrnöyökkel az idő viszontagságai ellen. Három kutyaja szürke bozontos izlandi faj, hosszú lábúak, mint az agár, de igen erősek. Az esetre, ha az ebek egyike utközben eldög-lenék vagy a kocsinak valami baja támadna, Hamburgban még három tartalék kutya és ha-sználó kocsi van készen számára.

— **Rettenetes esetről** tudósítják a „Tem Ztg”-ot Csenből e hó 11-éről. Az eset követ-kező: Három fináncz kijött a szomszéd Aurél-ház közsébe szűs dohányt kutatni. Hirtül adták nekik, hogy több paraszt dohányával a Bega gátja mellett rejtőzött el. A finánczok ide men-tek, de a parasztok rögtön izűbe vetők őket és bekergették a Béga esatornába. A fővezető, ki üszni tudott, átmenekült a tulsó partra, a máso-dik a folyam közepén fúladt be a vízbe, a harmadik kétségbeesve visszatért s kérte a parasztokat, hogy ne kényszerítsék a vízbe, mert nem tud üszni. Alig lépett a partra, midőn a parasztok reá rohantak és agyonverték. A kutatás megkezdődött.

— **De Gerando könyve.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister, a De Gerando Antonia által írt „Nötan, vagy az asszonyi hi-vatás tudománya” (Kolozsvár 1880. Ára 30 krt) ez mű könyvecsét, mint a női erények ápolá-sára és fejlesztésére hasznos olvasmányt, az egyházi főhatóságok és tanfelügyelők útján, ta-nítónő-képzedei, úgy felső s polgári leányiskolai növendékek használatára ajánlotta.

#### Utolsó hírek.

— **Bécs.** A Graben egyik házában két fekete himő eset konstátáltatott. Hír szerint több himlőbetegedés is történt.

— **A Figaroból,** Bébével tudatják hogy kis testvére született. — Oli, minő öröm, me-gyek s megmondom a mamának! . . . viszo-nozza Bébbé.

#### CSARNOK.

9518. Anni 1800.  
3548. 1801.

SZABAD KIRÁLLYIKOLOSVÁR VÁROSSA

POLITIE DIRECTORÁNAK

INSTRUCTIOJA.

HARMADIK RÉSZ.

A' Piatzra lehető leg-jobb móddal való vigyá-zásról.

(Folytatás.)

§. 4.

A' Kenyér, 'Semlye, és Peretz-árulókra erőssen vigyázzon, 's vigyáztasson, hogy azok az hetenként oltódó, vagy drágadó gabonának ár-ra szerent árultassanak. — A' ki-adott mérték-ellen vétők az 3-dik §-us szerent büntetődje-nek, a' mellett, dagasztatlan, sőtalan, és sület-lennek tapasztaltatván, el-szedvén töllek, a' meny-nyiben egységéke ártalmában nem- lenne, a' Sze-gényeknek osztassa-el, arra-is vigyázn köteles léssen, hogy a' malmokban jól öröljenek, a' Ga-bonát el-ne lopják, vagy tseréljék, vagy egy más portékáért adják, melyekről ha panaszt hallana, a' Mólnárt mindenekről számoltassa, és ha számolni nem tudna, a' praevicator Mólnárt re comperta, a' kárnak meg-fordítása mel-lott, 12. kemény pátza ütésekkal büntesse, a' kárt pedig valahányszor számba adni nem-tudja, meg-fordítani, 'Sakostól együtt tartozzék, úgy akkor-is ha az öröléssel a' Gabonát el-rontaná. —

E' mellett a' Vám' ki-vételében-is, hogy az örök meg-ne károsodjanak, illendő rendelkezet teyen, és c' végre figáltassék a' mérték' mek-korasága, mely a' Város' bélyegével meg-je-gyestessék, — mely ellen ha az Árendátor, vagy Mólnár hibáznék, és nem azzal a' mérték-kei vennő, vagy vétetné a' Vámost, az Árendá-tor toties quoties 12. Mforinttal, a' Mólnár pe-dig 12. pátza ütéssel büntetessék. —

Minthogy a' Gabonának káros meg-tserélé-se szokott inkább meg történni a' Semlye-mal-lomban, hól a' Gazdáknak leg-tisztább; vagy meg-szemelt Búzái az elegyessel, az Ösz-Búza a' Tavasszal egy darab időtől-fogva kezdet rossz szokásból össze elegyítettik, úgy örölletik, és osztatik el a' proportione a' Gazdák között, a' minémű össze-elegyítése a' Gabonának felette káros lévén a' tiszta és meg-szemelt Búzáit ör-leni ki-adott Gazdáknak, arra-nézve szoros vi-gyázzással légyen, és parantsolatot adjon a' Po-litie Director a' Városi, és más 'Semlyések szí-táló malmára különösen, hogy az illetén hiba nagy mértékben tapasztaltatott, hogy a' 'Sem-lye és Munt-fiszteknak való tiszta Gabonákat a' fenn-írt módon össze ne-elegyítsék, hanem min-den tulajdonosnak Búzáját egy Köblön kezdve mindenkor külön áztassa, és készíttesse 3. forint büntetés, és azon-ki-vül a' kár meg-fordítása ter-he alatt.

(Vége követk.)

#### KÖZGAZDASÁG.

A magyar bornak Amerikába kiviteléről igen érdekes adatokat találunk egy levélben, melyet Szalay Imre egyik ameri-kai barátjától kapott s melyet a „F—g” egész terjedelmében közöl.

„Határtalan bizalmat érdemlő czég, — melyhez netáni küldemények volnának utasitan-dók: Hamburgban: C. B. Richard et Boas, 7. Admiralitäts-Strasse. — New-Yorkban pedig: C. B. Richard, 61 Broadway New-York. City.” Nagy mennyiségekben, azaz ezer, ötszáz vagy legalább száz akó számra — a' vitelbér akónként Pest vagy Boglártól New-Yorkba, mintegy 10—12 o. é. ftiba kerül. — Kis mennyiségek azonban aránylag sokkal többbe kerülnek. De így is lehet a költséget számítani Budapest vagy Boglárról Hamburgba szállítás: minden 100 font teher után mintegy 2 ft 50 kr. o. é. Hamburgban kezelés, rakodás, kikötőbe való szállítás stb. mintegy 2 ft 50 kr. minden csomag vagy hordó után. A hamburgi kikötőből a new-yorki kikötő-be hajó vagy gőzösi illeték: minden kubik láb helyért, melyet a teher elfoglal, 55—60 kr, de bármí csekély mennyiségért semmiesetre sem számíttatik kevesebb, mint hat o. é. forint.

Ehhez járul a behozatali vám, közönséges borokért hordóban pr. gallon: 40 cent, mi akón-kint 16 o. é. forintot tesz. Csomagokba, illető-leg ládákban (Bof, or Caso) a vám így számít-atatik: Minden 12 mintegy itezés, vagy 24, mint-egy messzelyes palackot tartalmazó csomag után 3 húsz század forint o. é. vagyis 1 batvan szá-zad dollár, ha azonban a palackok a szokott

72—75 centi-liternél nagyobbak, akkor min-den palack után még öt cent, azaz tíz kraj-czár fizetendő.

Végre, ezekhez járulnak a vámházi költsé-gek, minden összes szállítmány után mintegy 14 forint o. é. A kikötőből, illetőleg a vámházból való tovább- vagy átszállításért a vasútra: min-den csomag után egy egy ft és utóljára a New-Yorkból Quincybe való szállítás (mintegy 1000 angol mértföld) szintén mintegy 1 húszonöt szá-zad o. é. ftiba kerül minden csomag.

Ezekből láthatja, ezekből értheti, miért oly ritka, miért oly szörnyű drága a magyar bor Amerikában.

És mégis! Ha nagyobb mennyiségben ho-zatik ide a magyar bor — a szörnyű költség-daczára is — az állam vagy terület és a kikötőtől való távolság tekintetbevételével stb., mégis 50—75, sőt még 100 percent tiszta nyereséget is lehet eszközölni a magyar boron anna, kinek szak-, hely-, nyelv- és körülményszereterei van-nak. Nem ritkaság, hogy egy-egy üveg magyar bor 5—6, 7—8, 9, gyakran 10 o. é. új forinton adatik el.

A következő kereskedések annyi pénzt esi-nálnak a magyar borból, hogy még Eszterházy herczeg egykori 99 dominiumai sem jövedelmek-tek annyit. „Runk et Unger Nro 50. Parks Pla-ce. — Heller et Co. Hotel Hungaria, Union Squa-re; J. Mayer et Co. Broadway 567. — Coster et Bial, Tribune building, New-Yorkban. — Hen-ry Taller 85. Washington Street, Chikágóban és Lachmann Bros et Co. San-Francizisko. Kalifor-niában.”

#### Az orsz. magyar gazdasági egyesü-letből.

Az orsz. magyar gazdasági egyesület szö-vetkezeti szakosztálya tegnap d. u. 4 és fél óra-ko a Közletken D e s s e w f f y Aurel gr. el-nöktele alatt ülést tartott, melyben az ország gazdasági egyesületei közt létesítendő szövete-kezt alapelveinek kidolgozására kiküldött albizott-ság előterjesztete javaslatát.

E javaslat szövege a következő:

a) Az országban létező összes gazdasági egyletek, melyekben a minden egyes gazdasági egylet területén már létező és még ezután léte-sítendő mezőgazdasági szövetkezetek is helyt foglalandának, úgy saját védükük érdekeinek si-keresebb előmozdítása, mint különösen a közös gazdasági érdekeknek egyesült erővel leendő elő-segítése czéljából, az országos gazdasági egye-süllettel — autonómiajuknak fenntartása mellett, összekötötésbe lépnek.

b) Czélja ezen szövetségnek egy részt, hogy az országban létező összes gazdasági egyle-tek működése nem csak közös elvek szerint, ha nem összhangzó, egymásba befolyó, egymást kölcső-nösen elősegítő és kiegészítő módon történjék, vala-mint más részt, hogy oly közös középpont jöjjön lét-re, hol minden egyes vidék egyleteinek műkö-dése összefolyván, a központ is mindig teljes is-meretében legyen minden egyes vidék gazda-sági szükségleteinek, oly czélból, hogy különösen kölcsönök, vagy állami segélyek kiosztázásá-nál az egyleteket illetékes helyen kellő súlylyal támogathassa.

c) A szövetségi viszonyból kifolyólag a gazdasági egyletek közgyűléseik és választmá-nyi üléseik jegyzőkönyvét beiktlik az országos gazdasági egyesületnek, közlik továbbá évenként tagjaik számát és az egyesület működéséről szó-ló jelentéseket. A közgyűléseken, vagy esetleg választmányi éléseken is az orsz. gazdasági egye-sület egy vagy több kiküldöttje részt vehet.

d) A tagsági jogok gyakorolhatása és a tagsággal járó hasznok élvezhetése czéljából az egyes gazdasági egyletek egyszer mindenkorra fizetendő 200 ft alapítványi összeggel, ennek lefizetéseig évenként fizetendő 10 ft járulékkal az orsz. gazdasági egyesület alapító tagjai kö-zé lépnek.

e) Az orsz. gazdasági egyesület viszont ugy közgyűléseinek, mint választmányi ülési-nek jegyzőkönyveit megküldi a gazdasági egy-leteknek és közgyűlésén, nem különben minden választmányi és szakosztályi ülésén az egyletek tetszés szerinti számú kiküldöttek által képvisel-tethetik magukat. E kiküldöttek mindegyike a tárgyalásoknál tanácskozási joggal bír, szavaza-ti jogot azonban csakis egy, az illető egylet által megbízott kiküldött gyakorolhat.

f) Az orsz. gazdasági egyesület évi rendes közgyűlése ezekből kifolyólag tanácskozási tár-gyait illetőleg három irányt fog felülni: első sorban tárgyalni fogja saját belügyeit, másodsor-ban foglalkozik a szövetségi viszonyból esetleg kifolyó ügyekkel, és ezek végezévelt tárgyalás alá vesz oly általános fontosságu gazdasági kér-déseket, melyeknek tárgyalása az összes gazd.-egyletekkel már előzetesen folytatott eszmecsere által kellőleg előkészítettett.

g) Az orsz. gazd. egyesület és az összes vidéki gazd. egyletek által működésükről adandó évi jelentésekből az orsz. gazd. egyesület által rendszeres évkönyv szerkesztetik, mely ezen hi-vatalos kimutatások által hü képét fogja nyujta-ni évről évre az ország gazdasági állapotának, tartalmazni fogja egyszermind a közgyűlések ál-tal megvitatandó gazdasági kérdések tárgyalá-sait is.

A szakosztály az albizottság ezen javas-latát egyhangulag magáévá tévén, azt a gazd. egyesület választmányára elé terjeszti, mely f. hó 22-én fog ülést tartani. Ha a javaslatot, — a mi alig szenved kétséget — a választmány is elfogadja, akkor e pontozatok egy körvélét ki-seretében, melynek szövege a szakosztályban szintén felolvasatott és jóváhagyatott, az összes gazdasági egyletekkel közöltetni fognak, oly fel-hívással, hogy az orsz. gazdasági egyesület öt-venéves jubileuma alkalmával f. é. május végén e tárgyban tartandó értekezleten magukat kép-viseltekess, eshetőleg nyilatkozatukat írásban küldjék be.

Ezzel kapcsolatban elnök felveti a kérdést, nem volna-e észszerű alapszabálytervezetet ké-szítetteti, mely az ezután alakulandó gazdasági egyleteknek mintául és útmutatónul szolgálna, a miáltal egyszersemind a gazdasági egyletek szer-vezetének egyöntetűsége is elérnének.

Korizmiacs László ezt akkorra véli ha-lasztandónak, midőn az egyletek a szövetségbe lépés iránt már nyilatkoztak.

S z e c h e n y i Pál gr. szintén nem tartja szülkségesnek ily alaptervezet készítését. Szerin-te annak, hogy az ország számos vidéken még nincs gazdasági egylet, nem az az oka, hogy nincs alapszabályuk, hanem az, hogy nincsenek egylenek, kik kezdeményezőleg fellépnének. E tekintetben az orsz. gazdasági egyesület tidvös befolyást gyakorolhatna, ha azon tagjai által, kik ily vidékeken laknak, vagy földbírtoknál bir-nak, gazdasági egyletek létesítését kezdemé-nyezné.

Elnök ismételve hangsulyozza a gazda-sági egyletek egyönteti szervezetének szülk-ségét, valamint óhajtdandónak tartja azt is hogy a kormány bizonyos anyagi érdeket érintő kérdéseknél, mint pl. a talajjavításra célzó in-tézkedéseknél, vagy tenyészállatok kiosztásánál, a gazdasági egyletek közvetítését igénybe ven-né, a mi jelentékenyen hozzájárulna a gazdasági egyletek iránti érdeklődés felbresztéséhez.

A szakosztály végül abban állapodott meg, hogy a gazdasági egyletek számára minta-alap-szabály tervezetet fog készíttetni és azt a gaz-dasági egyleteknek rendelkezésére fogja bo-esztani.

Ezzel a napirend ki lévén merítve, az ülé-s véget ért.

#### IDEGENEK KOLozSVÁRTT.

— Apr. 14-én. —

N e m z e t i s z á l l o d a.

Berger kereskedő Bécsből. Keisler Antal igaz-gató Hadadról. Braun P. kereskedő M.-Vásárhelyről. Hof-gráf J. ügyvéd Beszterezéről. König Ferencz utazó Bécs-ből. Müller Ernő Budapestről. Voith Jakab és leánya M.-Láposról. Schwarcz Mór kereskedő Debreczenből. Sikó Miklós festő.

#### Biasini szálloda.

Bagdi Imre ügyvéd Sz.-Udvarhelyről. Párkas Al-bert M.-Régenből. Boér Károly birtokos Dacsról. Pálly Lajos ügyvéd M.-Vásárhelyről. Apor Sándorné M.-Vásárhelyről. Nagy Olivér algyőző Tordáról. Mólnár Károly ügyvéd Tordáról. Fránya Károly tanár N.-Bányáról. Bucsané János Gy.-Szt.-Miklósáról. Dadai Domokos Kis-Ujszállásról. Wondermann Hermann N.-Váradról. Salamon János N.-Váradról. Solyomsi Károly polgármester Székely-Udvarhelyről. Rohoncz Lajosné gyógyszerésznő Moersről.

#### A „KELET” magántávirata.

Feladatott Budapestén, 1880. április 15-én 5 ó. — p. reg.

Erkezett Kolozsvárra, 1880. április. 15-én 5 ó. 35 p. reg.

**A Győrott ma reggel felakasztott Takács nevű rablőgyilkos, — mitűn halálát konstátálták s a bitőről levet-ték, — feléledt; a királyi ügyész sür-gőnyzött a miniszteriumhoz, hogy mit tegyenek vele, honnan azon választ kapta, hogy hagyják élni. Az eset nagy szenzációt kelt.**

#### HIVATALOS ARFOLYAMOK.

| a budapesti áru- és értéktőzszeén 1880                |        |
|-------------------------------------------------------|--------|
| április 13.                                           |        |
| Magyar aranyáradék . . . . .                          | 106.55 |
| Magyar vasúti kölcsön . . . . .                       | 128.50 |
| Magyar kel. vas. államkötv., I. kibocsátás . . . . .  | 83.50  |
| Magyar kel. vas. államkötv., II. kibocsátás . . . . . | 90.—   |
| Magyar kel. vasúti államkötv., 1876. évi . . . . .    | 66.75  |
| Magyar nyerevényi-sorsjegy-kölcsön . . . . .          | 114.—  |
| Magyar szűdésű államváltási kötvény . . . . .         | 92.75  |
| Magyar földterhermentesítési kötvény . . . . .        | 92.50  |
| Magyar földterherment. kötvény záradékkal . . . . .   | 91.25  |
| Temes-bánati földterhermentesítési kötvény . . . . .  | 91.50  |
| Temes-bánati földterherm. kötv. záradékkal . . . . .  | 90.75  |
| Erdélyi földterhermentesítési kötvény . . . . .       | 91.50  |
| Horváth-szlavon földterhermentesítési kötv. . . . .   | —      |
| Osztrák járadék papírban . . . . .                    | 73.85  |
| Osztrák járadék ezüstben . . . . .                    | 74.10  |
| Osztrák járadék aranyban . . . . .                    | 89.90  |
| 1860-iki államorsjegyek . . . . .                     | 130.—  |
| Osztrák-magyar bankrészesvény . . . . .               | 840.—  |
| Magyar hitelbank-részesvény . . . . .                 | 271.50 |
| Osztrák hitelintézet részesvény . . . . .             | 286.60 |
| Ezüst . . . . .                                       | —      |
| Cs. és kir. arany . . . . .                           | 554.—  |
| 10 frankos arany . . . . .                            | 943.—  |
| Német birodalmi márká . . . . .                       | 58.47  |
| London (3 havi váltókért) . . . . .                   | 118.73 |

#### Nemzeti színház.

Bérlet . . . . . 176-ik szám.  
Kolozsvártt, esztőtörtök 1880. április 15.

#### A proletárok.

Színmű 4 felv. Irtá Csiky Gergely Rendező Szentgyörgyi.

Szombaton: G a b a r y i Á r p á d jutalmára. Velenoezi kalmár.

Színmű 5 felv. Shaksperétől.

Kezdeté 7 órákor. Vége 10-kor.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

# M. kir. államvasutak MENETTERVE, keleti vonal.

Érvényes 1879 évi május hó 15-étől

## Nagyvárad—brassói irány.

| Allomások                            | Személy-<br>vonat<br>2. sz. | Vegyes-<br>vonat<br>12. sz. | Menetjegy árak |       |            |     |
|--------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|----------------|-------|------------|-----|
|                                      |                             |                             | II. oszt.      |       | III. oszt. |     |
|                                      | óra   perc                  | óra   perc                  | frt.           | kr.   | frt.       | kr. |
| Nagyvárad (Vendéglő)                 | Elind.                      | 4 50                        | 5 20           | 6 02  | 4 30       |     |
| Rév                                  | "                           | 6 14                        | 7 38           | 4 17  | 2 97       |     |
| Csucsá (Vendéglő)                    | "                           | 7 16                        | 9 12           | 2 83  | 2 02       |     |
| Bánffy-Hunyad                        | "                           | 7 53                        | 10 08          | 1 96  | 1 40       |     |
| Egeres                               | "                           | 8 38                        | 10 59          | 1 11  | — 79       |     |
| Kolozsvár (Vendéglő)                 | "                           | 9 28                        | 11 59          | —     | —          |     |
| Kolozsvár                            | Elind.                      | 9 44                        | 12 23          | —     | —          |     |
| Apahida                              | "                           | 10 06                       | 12 52          | — 53  | — 37       |     |
| Gyéres                               | "                           | 11 34                       | 2 55           | 2 04  | 1 46       |     |
| Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé) | Érkez.                      | 12 08                       | 3 35           | —     | —          |     |
| Kocsárd (Vendéglő)                   | Elind.                      | 12 18                       | 4 03           | 2 72  | 1 94       |     |
| Maros-Ujvár                          | "                           | 12 26                       | 4 14           | 2 99  | 2 14       |     |
| Felvincz                             | "                           | 12 33                       | 4 24           | 2 96  | 2 14       |     |
| Nagy-Enyed                           | "                           | 12 57                       | 5 06           | 3 50  | 2 50       |     |
| Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)  | Érkez.                      | 1 17                        | 5 37           | —     | —          |     |
| Tövis (Vendéglő)                     | Elind.                      | 1 45                        | 6 12           | 4 05  | 2 90       |     |
| Karácsonfalva                        | "                           | 2 13                        | 6 52           | 4 69  | 3 35       |     |
| Balázsfalva                          | "                           | 2 28                        | 7 27           | 4 95  | 3 53       |     |
| Hosszu-Aszó                          | "                           | 2 45                        | 7 50           | 5 66  | 4 04       |     |
| Mikeszása                            | "                           | 3 01                        | 8 15           | 5 66  | 4 04       |     |
| Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)    | Érkez.                      | 3 19                        | 8 39           | —     | —          |     |
| Kapus (Vendéglő)                     | Elind.                      | 3 29                        | 9 16           | 6 05  | 4 32       |     |
| Medgyes                              | "                           | 3 49                        | 9 51           | 6 44  | 4 61       |     |
| Erzsébetváros                        | "                           | 4 22                        | 10 47          | 7 16  | 5 10       |     |
| Segesvár (Vendéglő)                  | Érkez.                      | 5 00                        | 11 42          | —     | —          |     |
| Segesvár                             | Elind.                      | 5 10                        | 11 57          | 8 01  | 5 73       |     |
| Héjasfalva                           | "                           | 5 28                        | 12 27          | 8 41  | 6 00       |     |
| Erked                                | "                           | 6 06                        | 1 15           | 9 03  | 6 45       |     |
| Homoród-Kőhalom                      | "                           | 7 07                        | 2 40           | 10 10 | 7 22       |     |
| Agostonfalva                         | "                           | 7 56                        | 3 45           | 11 08 | 7 01       |     |
| Apáca                                | "                           | 8 29                        | 4 25           | 12 95 | 8 29       |     |
| Földvár                              | "                           | 9 01                        | 5 07           | 12 17 | 8 70       |     |
| Brassó                               | Érkez.                      | 9 40                        | 6 00           | 13 03 | 9 32       |     |

## Brassó—nagyvárad irány.

| Allomások                            | Személy-<br>vonat<br>1. sz. | Vegyes-<br>vonat<br>11. sz. | Menetjegy ára |       |            |     |
|--------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------|-------|------------|-----|
|                                      |                             |                             | II. oszt.     |       | III. oszt. |     |
|                                      | óra   perc                  | óra   perc                  | frt.          | kr.   | frt.       | kr. |
| Brassó (Vendéglő)                    | Elind.                      | 4 10                        | 10 10         | 13 04 | 9 32       |     |
| Földvár                              | "                           | 4 49                        | 11 07         | 12 17 | 8 70       |     |
| Apáca                                | "                           | 5 20                        | 11 54         | 11 95 | 8 29       |     |
| Agostonfalva                         | "                           | 5 48                        | 12 40         | 11 08 | 7 91       |     |
| Homoród-Kőhalom                      | "                           | 6 38                        | 1 50          | 10 10 | 7 21       |     |
| Erked                                | "                           | 7 38                        | 3 24          | 9 03  | 6 45       |     |
| Héjasfalva                           | "                           | 8 12                        | 4 17          | 8 41  | 6 00       |     |
| Segesvár (Vendéglő)                  | Érkez.                      | 8 29                        | 4 41          | 8 01  | 5 73       |     |
| Segesvár                             | Elind.                      | 8 39                        | 5 01          | —     | —          |     |
| Erzsébetváros                        | "                           | 9 18                        | 6 07          | 7 16  | 5 10       |     |
| Medgyes                              | "                           | 9 53                        | 7 06          | 6 44  | 4 61       |     |
| Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)    | Érkez.                      | 10 11                       | 7 31          | 6 05  | 4 32       |     |
| Kapus (Vendéglő)                     | Elind.                      | 10 27                       | 7 54          | —     | —          |     |
| Mikeszása                            | "                           | 10 46                       | 8 20          | 5 66  | 4 04       |     |
| Hosszu-Aszó                          | "                           | 11 02                       | 8 41          | 5 66  | 4 04       |     |
| Balázsfalva                          | "                           | 11 22                       | 9 12          | 4 95  | 3 53       |     |
| Karácsonfalva                        | "                           | 11 37                       | 9 31          | 4 69  | 3 35       |     |
| Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)  | Érkez.                      | 12 03                       | 10 10         | 4 05  | 2 90       |     |
| Tövis (Vendéglő)                     | Elind.                      | 12 33                       | 10 35         | —     | —          |     |
| Nagy-Enyed                           | "                           | 12 55                       | 11 17         | 3 50  | 2 50       |     |
| Felvincz                             | "                           | 1 17                        | 11 49         | 2 99  | 2 14       |     |
| Maros-Ujvár                          | "                           | 1 24                        | 11 49         | 2 99  | 2 14       |     |
| Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé) | Érkez.                      | 1 31                        | 12 09         | 2 72  | 1 94       |     |
| Kocsárd (Vendéglő)                   | Elind.                      | 1 41                        | 12 31         | —     | —          |     |
| Gyéres                               | "                           | 5 17                        | 1 21          | 2 04  | 1 56       |     |
| Apahida                              | "                           | 3 44                        | 3 20          | — 53  | — 37       |     |
| Kolozsvár (Vendéglő)                 | Érkez.                      | 4 05                        | 3 48          | —     | —          |     |
| Kolozsvár                            | Elind.                      | 4 20                        | 4 08          | —     | —          |     |
| Egeres                               | "                           | 5 12                        | 5 22          | 1 11  | — 79       |     |
| Bánffy-Hunyad                        | "                           | 5 58                        | 6 23          | 2 96  | 1 40       |     |
| Csucsá                               | "                           | 6 30                        | 7 27          | 4 88  | 2 02       |     |
| Rév                                  | "                           | 7 39                        | 9 05          | 6 17  | 2 97       |     |
| Nagyvárad (Vendéglő)                 | Érkez.                      | 9 00                        | 11 00         | 6 02  | 4 30       |     |

### Kapus—Nagyszebeni szárnyvonal.

| Állomások             | Vegy. von.<br>312. sz. | Állomások             | Vegy. von.<br>311. sz. | Árak   |         |      |     |
|-----------------------|------------------------|-----------------------|------------------------|--------|---------|------|-----|
|                       |                        |                       |                        | II. o. | III. o. | frt. | kr. |
| Kapus (Ven.) Ind.     | 10 40                  | N.-Szeben (Ven.) Ind. | 6 40                   | 7 83   | 5 59    |      |     |
| N.-Szeben (Ven.) Érk. | 12 35                  | Kapus (Ven.) Érk.     | 8 30                   | 6 05   | 4 32    |      |     |

### Tövis—Gyulafehérvári szárnyvonal.

| Állomások             | Szem. von.<br>202. sz. | Vegy. v.<br>212. sz. | Állomások             | Szem. von.<br>201. sz. | Vegy. v.<br>211. sz. | Árak   |         |      |     |
|-----------------------|------------------------|----------------------|-----------------------|------------------------|----------------------|--------|---------|------|-----|
|                       |                        |                      |                       |                        |                      | II. o. | III. o. | frt. | kr. |
| Tövis (Ven.) Ind.     | 1 37                   | 10 48                | Gy. fehérv. (V.) Ind. | 11 41                  | 4 40                 | 4 80   | 3 42    |      |     |
| Gy. fehérv. (V.) Érk. | 2 09                   | 11 30                | Tövis (Vend.) Érk.    | 12 13                  | 5 52                 | 4 05   | 2 90    |      |     |

### Kocsárd—Maros-Vásárhelyi szárnyvonal.

| Állomások           | Vegy. von.<br>112. sz. | Állomások           | Vegy. von.<br>111. sz. | Árak   |         |      |     |
|---------------------|------------------------|---------------------|------------------------|--------|---------|------|-----|
|                     |                        |                     |                        | II. o. | III. o. | frt. | kr. |
| Kocsárd (Ven.) Ind. | 2 00                   | M.-Vásárhely Ind.   | 8 40                   | 5 07   | 3 63    |      |     |
| Maros-Ludas         | 3 05                   | Csapó-Radnóth       | 10 02                  | 1 08   | 2 94    |      |     |
| Csapó-Radnóth       | 3 58                   | Maros-Ludas         | 10 55                  | 3 46   | 2 49    |      |     |
| M.-Vásárhely Érk.   | 5 08                   | Kocsárd (Ven.) Érk. | 11 50                  | 2 72   | 1 27    |      |     |

JEGYZET: A vastagabb számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik. — Az árak Kolozsvártól vannak számítva.

## H i r d e t é s e k.

### LEGNAGYOBB RAKTÁR

**Olaj festékek,  
Száras festékek,  
firneissok, lakkok, ecsetek,  
továbbá:  
Vizhatlan mész és  
Portland cementből  
mérsékelt árak mellett**

**Gergely Ferencznél**

FÖTÉR 20 SZ. a „TÖRÖKHÖZ.”  
(129) 5—\*

### Vizgyógyászati jelentés.

A 16 év óta fennálló „kolozsvári vizgyógy-intézet” alólt vezetése alatt s Dr. Szombathelyi József ur közreműködése mellett f. év máj. 1-5 napján a „Diána-fürdő” helyiségében újlag megnyitattik.  
Fekvés igen kedvező, a sétány közvetlen-közvetlen kútfőn egészséges tájon; vize kútfő s igen kedvelt. Az intézet kényelmesen berendezett, s a vizgyógyászat szabályai szerint czélszerűen s teljesen felszerelt; az élelmezés vizgyógyászati s izletes; a gyógyítás kiváló gond, buzgalom s pontossággal vezetetik.  
Gyógy-eszközök: 1. Priessneci viz-gyógymód. 2. Az egyesített Schroth Priessneci gyógymód. 3. Ágygőzfürdők. 4. Napfürdők.  
Az intézetben alaposan s legfényesebb sikerrel gyógyítottak: idegrendszert bántalmak u. m. idegesség, szélhűtés, gyengeségi állapotok, vitanéz, szédülés, magánlús; V é r b a j o k: görvél, (serophula) syphilis, higanykór, küszvény, csú, sápkór, vérszegénység különféle vértódlások nemes testrészek felé. emésztési s ideg- és gyomorhajók, bélyengeség, mellbetegségek, alhasi vérpan-gások, váltóláz, aranyér, vese s hólyaghajók, tisztulási zavarok, szem és bőrbajók, ajánljatik továbbá a test megedzésére s kórhajlamok leküzdésére. Ugyanezen bajok továbbá heveny (acute) betegségeknek a fenntebbi gyógymódok szerinti házi gyógykezelése czéljából értekezhetni velem d. u. 2—4-ig.  
Ily módon kezelt betegeknek fürdőszolgáimat (nőket is) a házhoz küldöm, a kik kötelemeiket gyógyrendeléseim szerint teljesítik. (137) 3—6  
Az árak mérsékelték. Felvétel az intézetben naponként d. e. 5—8-ig d. u. 4—7-ig vagy levél által  
Kolozsvárt, 1880. ápril hóban.

**Velis Simon,**  
természeti (viz) gyógyász, orvos, sebész, szülész és szemész. A „kolozsvári vizgyógyintézet” gyógyászati vezetője Páris utca 18. szám.

### Bokros Ádám

#### KOLOZSVÁRTT.

Ajánlja a n. é. közönségnek raktárán lévő több és kútfő gyártmányu gépeit, különösen a Clayton-féle széna gyűjtő, széna forgató l á n c z- és rézs-ut-

### Vas és fűszerkereskedés

**Briquet** bo-ronait, ugymint: Clay-ton, Simonff és Per-ge-féle általánosan jó-nak elismert **EKÉIT.**  
Továbbá dúsan berendezett fűszer-és vaskereskedését, ugymint csak is ott található kútfő minőségűnek elismert **KÖSZÉN-TEGLA (Briquet)** 100 kilo 2 frt (163) 25 kr. 1—

### Az idényre

ajánlom a t. cz. hölgyeknek dús választékú raktáromat tavaszi eselyem és túll kalapokból. Ujdonságokat francia gyöngy-kalapokból. Nagy gyűjteményemet francia virágokból és tollakból. Mintarajzok ingyen és bérmentesen. Szalma és hárskalapok tisztítás, festése és alakítás végett elfogadottnak. Vidéki megrendelők ésegyorsan teljesíttetnek.

#### Hampelné,

(157) 2—\* Bécs, IV. Hauptstrasse Nr. 5. „Zur Elsa von Brabant”.

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvárt

### Törpényi János

vaskereskedésbe

**Maros-Vásárhelytt**

kerestetik egy jó ajánlatokkal és modorral bíró segéd, ki a vas és szerszám szakmában tökéletesen jártas és szakismereténél fogva fő-nöket — jelen nem létekor — az üzletben méltóan tudja képviselni.

A magyar, német és román nyelv bírása — a két első írásban is — egyik feltétel.

Csakis olyanok, kik ezen feltételeknek megfelelni képesek, ajánl-ják magokat!

A belépés azonnal is megtörténhetik. 1—4 (165)

### Halljátok, lássátok s csodáljátok!

A nemrégiben vagyonbuktott nagy britannia-czüst gyár csődtömegétől átvett britannia-czüstárak, minden áron nagy jobban mondva **I N G Y E N**

osztanak szét 6 forint 95 krajczárnak beküldése vagy utánvétele mellett bárki is a következő 45 tárgyat kaphatja a valódi érték negyed árán, ugymint  
6 drb kútfő jóságú asztalkák, brit.-czüst nyíltélt angol aczél pengével  
6 drb legfinomabb villát, britannia-czüst egy daraból.  
6 drb britannia evőkanalat, tömör  
6 drb britannia kávékanalat a legjobb minőségű,  
6 drb britannia kóstort,  
1 drb legfinomabb tömör britannia-czüst levesmerő,  
1 drb legfinomabb tömör britannia-czüst tejmerő,  
6 drb angol Victoria tálcza, finom vésett,  
2 drb hatásteljes salon asztalgyertyatartó,  
1 drb britannia-czüst thea-szűrő,  
1 drb britannia-czüst ezukor- vagy borstartó.  
2 drb finom britannia-czüst tojástartó.  
1 drb britannia-czüst kávé-tálca (Tablett.)

Mind f 45 tárgy a legfinomabb britannia czüstből van készítve, mely az egye-düli örökké chéren maradó fém, s a valódi czüsttől még 25 évi használat után sem különböztethető meg, miért jótállás is nyujtatik. Hivatkozom a tömegesen beérkező közönytárgyakra, melyeket folytatásig bátor leendek a nyilvánosság elébe hozni.

A ki tehát pénziért jó és becsületes árt nem pedig szemetet akar for-duljon egyedül

**NELKEN L. britannia-czüst ügynökségéhez**

**Bécs, VI., Mariahilferstrasse 45**

A fentebbi készlet óriási kelendőségének következtében a gyors meg-rendelés kívánatos. A tetszésnek meg nem felelés esetében a pénz minden ellenvetés nélkül visszaadatik. 4—12 (145)

Minden más czég által hirdetett készletek utánzóttak.

### Haszonbér.

Szolnok-Dobokamegyéhez tartozó M.-Köblös községben és határán — Deés és Szamosújvár városoktól 3 órányira — egy 600 catastralis hold szántó, kaszáló és 300 hold legelőből álló birtok, 34 egyharmad te-lek után való regálé jog, egy újból épített két kövi vízi-malom, szőlő, gyümölcsös és jókarban lévő gazdasági épületekkel együtt 1881. ápril 24-től kezdve 6 vagy több évre is haszonbérbe adandó.  
Értekezhetni ügyvéd Bokros Eleknél Kolozsvárt.  
(159) 2—5